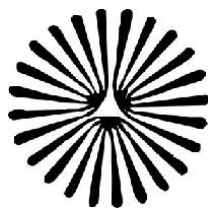

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور - مرکز تهران

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

عنوان :

بررسی پیدایش و گسترش تشیع در منطقه خوانسار

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر علیرضا جلالی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر احمد رضا خضری

نگارش:

محمد رضا معینی

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به:

محضر مبارک قطب عالم امکان حضرت بقیه الله الاعظم مهدی موعود(عج) و مادر عزیزم که همیشه مربی فرزندانم بوده و هست و همسر گرامی و مهربانم که در تنظیم و تدوین این اثر همکاری فراوان نمود و همچنین به فرزند خوب و دوست داشتینم.

سپاسگزاری:

ضمن سپاس به درگاه خداوند متعال به جهت الطاف بیکران ذات اقدسش و عنایت خاص ذوات مقدس معصومین(ع)، لازم می داند از زحمات اساتید ارجمند جناب آقای دکتر جلالی استاد محترم راهنما و جناب آقای دکتر خضری استاد محترم مشاور، تقدیر و تشکر نموده، از کلیه سروران عزیزی که کتب آنان در این پایان نامه مورد استفاده قرار گرفته و نام آن بزرگواران در جای خود ذکر گردیده و همچنین از کلیه دوستان و آشنایان عزیز که در تدوین این پایان نامه کمال همکاری را داشته اند تشکر و قدردانی نمایم و از درگاه خداوند منان برای همه آن سروران عزیز توفیق روزافزون و سعادت دنیا و آخرت مسئلت می نمایم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه.....
	بخش مقدماتی: کلیات تحقیق
۱۵	۱-۱- طرح تحقیق.....
۱۵	۱-۱-۱- بیان مسأله.....
۱۶	۱-۱-۲- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق.....
۱۶	۱-۱-۳- اهداف پژوهش.....
۱۶	۱-۱-۴- سؤالات اصلی تحقیق.....
۱۷	۱-۱-۵- زمینه های تحقیق.....
۱۷	۱-۱-۶- کاربردهایی که از این تحقیق محقق می گردد.....
۱۸	۱-۱-۷- جنبه های جدید بودن و نوآوری تحقیق.....
۱۸	۱-۲- مبانی نظری و پیشینه تحقیق.....
۱۹	۱-۳- روش تحقیق.....
۲۰	۱-۳-۱- روش گردآوری و جمع آوری اطلاعات.....
۲۰	۱-۴- معرفی منابع و نقد و بررسی منابع اصلی و فرعی.....
۲۰	۱-۴-۱- کتب و منابع استفاده شده.....

فصل اول: اوضاع جغرافیایی ، تاریخی و اقتصادی خوانسار

۲۳	توضیحاتی در مورد لفظ خوانسار.....
۲۵	وضعیت جغرافیایی و آب و هوایی خوانسار.....
۳۱	وضعیت میزان بارندگی سالانه.....
۳۱	وضعیت جمعیتی خوانسار.....
۳۲	نرخ رشد جمعیت.....
۳۲	وضعیت تحصیلات و مدارس ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان.....
۳۳	دانشگاهها و مراکز آموزش عالی خوانسار.....
۳۳	حوزه علمیه و مراکز علمی دینی خوانسار.....

۳۴	رودخانه های مهم شهر.....
۳۴	وضعیت اقتصادی شهر.....
۳۵	محصولات کشاورزی خوانسار.....
۳۵	پوشش گیاهی.....
۳۵	وضعیت صنفی و بخش کارخانجات و صنایع خوانسار.....
۳۵	وضعیت سیاحتی و توریستی.....
۳۶	وضعیت خشکسالی و حوادث طبیعی.....

فصل دوم : آثار و سابقه تشیع در خوانسار از ابتدای پیدایش و گسترش آن در منطقه

۳۸	مطالعه سابقه تشیع در خوانسار.....
۳۹	توضیح کلمه خوانسار و بیان اشکال مختلف آن
۴۰	وضعیت جغرافیایی خوانسار در قدیم الایام.....
۴۰	تابعیت خوانسار
۴۲	اولین خبر از ذکر نام خوانسار.....
۴۳	نقل روایت توسط حسین بن خونسار از امیر المومنین علی (ع).....
۴۳	نقل کتاب حیات طیبه در مورد تاریخ شیعه و علمای خوانسار
۴۶	شرح حال حسین ابن خنسار ابن ماکولا.....
۴۹	در مورد خاندان و تبار حسین بن خنسار
۵۱	دختران بکر.....
۵۱	پیر خوانسار(باباپیر).....
۵۲	امامزاده احمد بن محمد ابن علی النقی(ع).....

فصل سوم: نقش تشیع در توسعه و اعتلای فرهنگی خوانسار و تحولات اجتماعی آن

۵۶	نقش فرهنگ شیعه در تربیت دینی مردم این دیار.....
۵۸	مراسم عزاداری سالار شهیدان و سایر امامان معصوم (ع).....
۶۰	خوانسار کانون علم فقه شیعه.....
۶۱	حوزه های مقدسه علمیه خوانسار

- ۱- حوزه علمیه حضرت ولی عصر (عج) خوانسار ۶۱
- ۲- حوزه علمیه آیت الله علوی ۶۳
- ۳- حوزه علمیه باقرالعلوم خوانسار ۶۳
- ۴- حوزه علمیه کریمه اهل بیت علیهماالسلام خوانسار ۶۴
- مکتبه ها یا کتابخانه های کتب دینی ۶۴
- تعدادی از علماء بزرگ که مادر ایشان از خوانسار بوده اند ۶۵
- تکیه ها و حسینیه های مهم خوانسار ۶۶
- حسینیه حضرت آیه الله ابن الرضا ۶۶
- حسینیه حبیبی ۶۷
- حسینیه دوراه ۶۷
- اسامی سایر تکیه ها و هیاتهای عزاداری خوانسار ۶۸
- مساجد مهم شهر خوانسار ۷۱
- مسجد جامع خوانسار ۷۲
- مسجد آقا اسدالله ۷۲
- مسجد جامع قودجان ۷۲
- مسجد آقانظر ۷۲
- مسجد رئیسان ۷۳
- مسجد آقا میرعظیم ۷۳
- مسجد چهارراه ۷۴
- مسجد حاج رضا ۷۵
- بقاع متبرکه ۷۵
- پیر شهریار (سلطان ابراهیم) ۷۶
- شیخ اباعدنان قرشی ۷۶
- امامزاده سید محمود (باباترک) ۷۶
- امامزاده سید صالح قصیر ۷۷
- شیخ فتوح الدین عبدالفتاح ۷۷
- تاج الدین حسن (صحابی) ۷۷

۷۸.....شیخ زین الدین بن عین بن علی خوانساری.....
۷۸.....خواجه شمس الدین محمد.....

فصل چهارم: نقش علماء و مراجع و دانشمندان خوانسار در گسترش فرهنگ شیعی

۸۰.....درآمد.....
۸۰.....آقا حسین خوانساری.....
۸۲.....مقام شیخ الاسلامی آقا حسین خوانساری.....
۸۳.....شرح خصوصیات و احوال آقا حسین خوانساری به نقل از کتب و افراد مختلف.....
۸۵.....نقل شیخ حرّ عاملی درمورد آقا حسین خوانساری.....
۸۸.....تألیفات آقا حسین خوانساری.....
۸۸.....کتب فقهی آقا حسین خوانساری.....
۸۹.....کتب اصول فقه آقا حسین خوانساری.....
۸۹.....کتب کلام و حکمت و فلسفه آقا حسین خوانساری.....
۸۹.....کتب منطق ، بلاغت و ادبیات آقا حسین خوانساری.....
۹۰.....کتب تفسیر آقا حسین خوانساری.....
۹۰.....کتب دعای آقا حسین خوانساری.....
۹۰.....کتب متفرقات آقا حسین خوانساری.....
۹۱.....استادان و شاگردان آقا حسین خوانساری.....
۹۱.....استادان آقا حسین خوانساری.....
۹۱.....شاگردان آقا حسین خوانساری.....
۹۲.....شرح حال آقا حسین خوانساری به نقل کتب جدید.....
۹۳.....فرزندان صاحب نام آقا حسین خوانساری.....
۹۳.....وفات آقا حسین خوانساری.....
۹۵.....آقا جمال خوانساری.....
۹۶.....نقل اردبیلی درمورد آقا جمال خوانساری.....
۹۶.....نقل سیدمحمد شفیع جابلقی درمورد آقا جمال خوانساری.....
۹۷.....نقل صاحب کتاب روضات الجنات درمورد آقا جمال خوانساری.....

۹۸.....	نقل کتاب تذکره القبور درمورد آقا جمال خوانساری
۹۹.....	کتب و تألیفات آقا جمال خوانساری.....
۱۰۰.....	نقل شیخ حر عاملی درمورد آقا جمال خوانساری.....
۱۰۱.....	آقا رضی خوانساری.....
۱۰۲.....	سید ابوتراب خوانساری.....
۱۰۲.....	استادان سید ابوتراب خوانساری.....
۱۰۲.....	شاگردان سید ابوتراب خوانساری.....
۱۰۳.....	تألیفات سید ابوتراب خوانساری.....
۱۰۳.....	سیدمحمدتقی خوانساری.....
۱۰۳.....	۱- مبارزه با استعمار.....
۱۰۳.....	۲- برگزاری نماز جمعه.....
۱۰۳.....	۳- برگزاری نماز استسقاء (نماز باران).....
۱۰۴.....	۴- استفتاء در مورد ملی شدن صنعت نفت.....
۱۰۴.....	دیگر علماء خوانسار.....
۱۱۱.....	شعرای خوانسار.....
۱۱۱.....	افسرالشعراى خوانساری.....
۱۱۲.....	اسامی سایر شعرای خوانسار.....
۱۱۶.....	خوشنویسان خوانسار.....
۱۲۱.....	ضمایم.....
۱۶۰.....	منابع و مأخذ.....

چکیده:

در این پژوهش، چگونگی پیدایش و گسترش مذهب تشیع در منطقه خوانسار، و درمورد افرادی که در پایه گذاری و ترویج تشیع در این منطقه نقش داشته اند و عواملی که در توسعه و تقویت مبانی تشیع در این ناحیه مؤثر بوده اند مطالعه و تحقیق شده است.

نخستین آثار و اسناد تاریخ تشیع در خوانسارمانند زندگی نامه حسین بن خونسار از سده اول هجری، امامزادگان دختران بکر فرزندان حضرت موسی بن جعفر(ع) مربوط به اوایل قرت سوم هجری و امامزاده احمد بن محمد بن علی النقی(ع) مربوط به اواخر قرن سوم یا اوایل قرن چهارم هجری، تحقیق بعمل آمده و سپس درخصوص چگونگی گسترش تشیع در این منطقه بررسی شده و وضعیت شیعه قبل از صفویه مورد کنکاش قرار گرفته است.

از آنجایی که با روی کار آمدن دولت صفویه، تشیع بعنوان مذهب رسمی کشور ایران اسلامی معرفی گردید، تشیع در شهر خوانسار که دارای سابقه درخشانی در این خصوص بود رونق و تقویت دوچندانی پیدا کرد و لذا مطالعه تشیع در این منطقه حائز اهمیت بسیار بالایی است.

وجود بقاع متبرکه متعدد، بویژه بقعه متبرکه امامزاده احمد بن محمد بن علی النقی(ع) و آثار باقیمانده از عهد صفویه مانند مدرسه مریم بیگم صفوی، و نیز زندگی و آثار علمای برجسته این شهرستان، از نخستین روزهای ورود اسلام به این منطقه و سپس در دوران صفویه تا امروز، بویژه علمای بزرگی همچون آقا حسین و آقا جمال خوانساری مورد مطالعه قرار گرفته است.

همچنین تأثیر فرهنگ تشیع در آداب و سنن و رفتار اجتماعی مردم و نقش تعالیم تشیع و علوم اهل بیت عصمت و طهارت(ع) در زندگی مردم، سابقه حوزه های علمیه دینی و نقش علمای برخاسته از این شهر و نقش و تأثیرگذاری آنان در ترویج فرهنگ تشیع در سایر بلاد مورد تحقیق و پژوهش قرار گرفته است.

مطالعات نشان می دهد که تشیع در خوانسار پیش از روی کار آمدن دولت صفویه دارای سابقه بوده است.

کلید واژه ها: شیعه، خوانسار، علماء، مراجع تقلید، حوزه های علمیه، امامزادگان و بقاع متبرکه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَيْنَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا إِذْ هَدَيْنَا اللَّهُ

شهرستان خوانسار در منطقه ای کوهستانی خوش آب و هوا در دامنه امتداد رشته کوههای زاگرس واقع شده که از لحاظ طراوت و لطافت آب و هوا بسیار کم نظیر و دیدنی است و چشمه ها و جویبارها و باغات بسیار زیبا در این منطقه وجود دارد. زیبایی و آب و هوای لطیف و خنک این شهر زبانزد و مورد توجه همه هموطنان بوده و خوانسار را در میان شهرهای کشورمان به عنوان کانون گردشگری و تفریحی مطرح نموده است.

آثار زندگی و زندگانی در این شهر را به بیش از ۱۵۰۰ سال قبل می توان سوق داد. در زبان محلی خوانساری که یکی از نادرترین گویش های محلی است آثاری از زبان و گویش راژی به چشم می خورد. زبان راژی که مربوط به بیش از ۲۰۰۰ سال قبل است در برخی از مناطق مرکزی ایران رواج داشته و در این زبان از حرف «ژ» به جای «ز» و از حرف «ذ» به جای «د» استفاده می شده است. مانند بیریژ به جای بریز و ژیر که به معنای زیر است و یا گنبد که به معنای گنبد است و غیره که اینها نشانه هایی است که قدمت طولانی زبان محلی این شهر و مردم آن است.

شهر خوانسار به دلیل اینکه در نزدیکی شهر قم واقع شده و به دلیل علاقه خاص مردم این شهر به اهل بیت عصمت و طهارت(ع) و همچنین عدم وجود سابقه مکتب اهل سنت در این دیار مورد توجه و انتخاب بزرگان دین و علمای بزرگ شیعی بوده است. هرچند نباید ناگفته بماند به دلیل خصومت کارگزاران حکومت سنی مذهب بنی عباس که در شهرهای اطراف مستقر بوده اند آثار تقیه در میان مردم این شهر نیز به چشم می خورد.

درمورد خوانسار و علمای این شهر و نقش آنان در توسعه و ترویج فرهنگ اسلامی و شیعی کتب فراوانی نوشته شده و آثار ارزشمند بسیاری بجای مانده است. از آنجاییکه نام شهر خوانسار همیشه در محافل علمی اسلامی و شیعی مطرح بوده و این شهر بعنوان خاستگاه علما و مراجع بزرگ عالم تشیع سابقه درخشانی دارد این مهم بسیاری از محققان و اندیشمندان را برآن داشته است که پیرامون سابقه این شهر

مذهبی و علمی در ارتباط با یک موضوع مثلاً علمای این شهر یا زندگی نامه یکی از مراجع برخاسته از این شهر و غیره مطالبی گردآوری و تنظیم نماید لکن درخصوص موضوع خاص پیدایش گسترش تشیع تا آنجاییکه اینجانب تحقیق و بررسی نمودم پژوهش ویژه ای صورت نگرفته و این امر سبب گردید تا موضوع پایان نامه با توجه به تطابق رشته تحصیلی همین بحث پیدایش و گسترش تشیع در خوانسار انتخاب گردد هرچند اولاً کار اینجانب خالی از عیب و نقص نیست و ثانیاً منابع مربوط به این موضوع محدود بوده بنابراین سعی شده است حتی المقدور موضوع موردنظر به نتیجه مطلوب برسد. در تهیه این پایان نامه علاوه بر روش مطالعه ای از تحقیقات میدانی نیز تاحدی استفاده شده است.

این پژوهش شامل یک بخش مقدماتی و ۴ فصل دیگر به شرح ذیل می باشد:

فصل اول: مطالبی درمورد معرفی خوانسار و آشنایی با این شهر آورده شده است.

فصل دوم: مطالعه پیدایش و گسترش تشیع با توجه به منابع موجود از ابتدایی ترین مدارک موجود به بعد.

فصل سوم: نقش و تأثیر فرهنگ تشیع در زندگی فردی و اجتماعی مردم این دیار مورد بررسی قرار می گیرد.

فصل چهارم: نقش علما، مراجع و دانشمندان برخاسته از خوانسار در توسعه فرهنگی سایر بلاد بخصوص فرهنگ تشیع مورد تحقیق قرار گرفته است.

و در پایان مطالب تکمیلی شامل اسناد و آثار و مدارک قدیمی و عکس هایی از بناهای تاریخی و بقاع متبرکه و مناظر مختلف این شهر آورده شده است.

هدف کلی این پژوهش ضمن بررسی چگونگی ظهور و پیدایش تشیع در منطقه خوانسار به این موضوع مهم که قبل از دولت صفویه یعنی در قرون سوم و چهارم هـ ق آثار تشیع در این منطقه یافت شده پرداخته شد و سعی شده است اثبات گردد که سابقه ای از گرایش به مکتب اهل تسنن در این دیار وجود ندارد. و همچنین کوشش شده است زحمات بی دریغ علمای بزرگ این شهر مثل شیخ صدرالدین اباعدنان که قبل از دولت صفویه یعنی در قرن هفتم هـ ق تلاش فراوانی در توسعه فرهنگ و مکتب تشیع در این دیار و سایر بلاد حتی تا شهرهای دوردست مثل بروجرد و ... داشته اند روشن شود.

امید آن بوده است که این تحقیق و پژوهش بتواند یک مجموعه مستدل و مستند درخصوص موضوع مورد بحث یعنی سرآغاز تشیع در این خطه را بررسی کند و مطالب اقناع کننده ای در اختیار خوانندگان بگذارد.

بخش مقدماتی

کلیات تحقیق

۱-۱- طرح تحقیق

در این تحقیق سعی شده است سابقه و درواقع پیدایش و گسترش تشیع و چگونگی رشد و توسعه آن در منطقه خوانسار باتوجه به کتب تاریخی موجود مورد بررسی قرار گیرد. به همین منظور از نمای کتب و مدارک و اسناد و آثار موجود سعی شده استفاده بهینه برده شود و مطالب جمع آوری شده بصورت منظم ارائه گردد.

۱-۱-۱- بیان مسئله:

نام خوانسار اولین بار در کتب قدیمی بعنوان پسوند نام شخصی بنام حسین بن خوانسار معروف به ابن ماکولا آورده شده است و این نشان دهنده این است که نام این شهر در اوان ظهور اسلام مطرح بوده و این شخص که فردی شیعی مذهب بوده و لکن بدلیل اینکه شهرهای اطراف همه اهل سنت بودند مجبور به تقیه شده است. از این شخص روایتی نیز از امیرالمؤمنین (ع) نقل شده است. وی مدتی در اصفهان و سپس به بغداد رفته است و قاضی القضاة بودت و سپس در همانجا از دنیا رفته است.

در قرون بعدی نیز وجود امامزاده واجب التعظیم حضرت احمدبن محمدبن امام علی النقی (ع) است. این امامزاده بزرگوار که نوه بلافصل امام دهم (ع) است خوانسار را به عنوان مأمّن و پناهگاه خود انتخاب می کند لکن توسط حکام و عمال حکومت عباسی تعقیب و به شهادت می رسد.

در قرن هفتم هجری علمای بزرگی همچون شیخ صدرالدین اباعدنان معروف به باباپیر که از علمای طراز اول در کشور بوده و مورد توجه بزرگان و سران قبایل مختلف مانند شیخ صفی الدین اردبیلی جد شاه اسماعیل اول بنیانگذار حکومت صفویه و غیره را می توان ذکر کرد که نشاندهنده محوریت تبلیغ مکتب تشیع در این شهر به اشاعه آن به شهرهای دیگر می باشد.

پس در دوران حکومت صفویه علمای بزرگی همچون آقاحسین و آقا جمال خوانساری که از این شهر برخاسته بوده اند و همچنین وجود صدها عالم مجتهد بزرگ در این شهر که به تبلیغ فرهنگ و مکتب تشیع و تعالیم اهل بیت عصمت و طهارت می پرداخته ان نشان دهنده جایگاه این شهر بعنوان یک شهر عالم خیز و مرکز نشر معارف شیعی مشخص می کند.

بعد از حکومت صفویه نیز ظهور علمای بنام و مراجع تقلید فراوان از این شهر و تأسیس حوزه های مختلف علمیه دینی و فعالیت چشمگیر آنان همه و همه بیانگر جایگاه ویژه این دیار در خصوص ترویج و تبلیغ مکتب عالی تشیع در کشور و حتی خارج از آن می باشد.

۱-۱-۲- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق:

در ارتباط با تشیع در خوانسار و علمای آن مطالب گسترده و پراکنده ای نوشته شده و لکن بصورت خاص در مورد چگونگی پیدایش و گسترش تشیع نوشتار ویژه ای ارائه نشده است. این پژوهش قصد دارد با توجه به واقعیات، اسناد و کتب موجود تاریخی به این مهم بپردازد.

۱-۱-۳- اهداف پژوهش:

هدف از این تحقیق بررسی چگونگی پیدایش و ظهور و گسترش تشیع در منطقه خوانسار می باشد. این تحقیق ضمن اینکه این سؤال را پاسخ می دهد به یک نکته مهم نیز اشاره دارد و آن اینکه در این کشور تشیع از زمان صفویه آغاز نشده و قبل از دوران صفویه نیز شهرهایی بوده اند که به مکتب شیعه اثنی عشری گرایش داشتند و با میل و رغبت این مکتب را پذیرفته اند و با روی کار آمدن دولت صفویه زمینه برای فعالیت آنان بهتر شده و عملاً از تقیه و بقیه فشارهای جانبی نجات یافته اند.

۱-۱-۴- سؤالات اصلی تحقیق

شهرستان خوانسار از جمله شهرهای مذهبی ایران است که سابقه تشیع در آن به قرون اولیه اسلام برمی گردد. ظهور علمای بزرگ و مراجع عالیقدر شیعه از افتخارات این شهر و منطقه می باشد. روحیه مذهبی و علاقه وافر مردم این دیار به اهل بیت (ع) زمینه قابل ملاحظه ای جهت ترویج فرهنگ شیعه در این منطقه و سایر بلاد اسلامی فراهم کرده است و لذا مطالعه و تحقیق پیرامون موضوع تاریخ تشیع در این خطه می تواند اطلاعات ارزشمندی را در اختیار پژوهشگران قرار دهد که در اینخصوص سؤالات اصلی تحقیق به شرح زیر بیان می گردد:

۱. پیدایش و گسترش تشیع در منطقه خوانسار از چه زمانی آغاز شده است؟
۲. نقش تشیع در توسعه فرهنگی و تحولات اجتماعی منطقه خوانسار چگونه بوده است؟
۳. نقش علما و دانشمندان و مراجع تقلید برخاسته از خوانسار در توسعه فرهنگی سایر بلاد بخصوص فرهنگ تشیع چگونه بوده است؟

۱-۱-۵- زمینه های تحقیق:

۱. این منطقه از قرون اولیه هجری بعنوان مهد علوم دینی بویژه در زمینه تشیع مطرح بوده است.

۲. تشیع از عوامل تأثیرگذار در تحولات فرهنگی، اجتماعی این منطقه بوده و این شهر بعنوان کانون ترویج و توسعه تفکر شیعی و پرورش علمای بزرگ شیعه مطرح بوده است.

۳. حضور علمای نامور شیعه، وجود مراقد مطهر امامزادگان(ع) و مجاورت با بلاد قم از عوامل مؤثر در تعمیق فرهنگ شیعی در این منطقه بوده است.

۴. علمای بزرگ و مراجع عالیقدر شیعه توانسته اند با حضور در سنگرهای مختلف علم و اجتهاد مانند حوزه علمیه قم، تهران، نجف و سایر شهرها تأثیر چشمگیری در تقویت علوم دینی و ترویج معارف اسلامی و شیعی از خود بجا بگذارند.

و لذا اهداف ذیل با این پژوهش محقق می گردد:

۱. بررسی زمان و چگونگی و عوامل ورود و ترویج تشیع در این منطقه

۲. نقش تشیع در مسیر تحولات فرهنگی و تاریخی منطقه

۳. جایگاه عالمان شیعی در تحولات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و...

۱-۱-۶- کاربردهایی که از انجام این تحقیق مقصود است:

۱. شناخت اجمالی از جایگاه تشیع در این منطقه

۲. بررسی و شناخت تأثیر تشیع در امور گوناگون منطقه

۳. شناخت نقش علما و دانشمندان شیعی در تحولات منطقه

استفاده کنندگان از نتیجه پایان نامه اعم از مؤسسات آموزشی و پژوهشی، دستگاههای اجرایی و غیره می باشند.

کلیه محققین، پژوهشگران تاریخ و علاقمندان به پژوهش در زمینه ادیان و بخصوص تاریخ اسلام همچنین در پایان نامه های تحصیلات تکمیلی می توانند از این پژوهش استفاده کنند.

۱-۱-۷- جنبه های جدید بودن و نوآوری تحقیق

- ۱- روشن نمودن بخشی از تاریخ محلی خوانسار به منظور اثبات در سنه تشیع از قرون اولیه اسلام در این منطقه
- ۲- نگرش معنوی الهی به موضوع پیدایش و گسترش تشیع در منطقه خوانسار با استناد به کتب و اسناد و مدارک تاریخی محلی
- ۳- رویارویی و روشن نمودن ارتباط یک موضوع علمی، یک موضوع تاریخی در بخشی از کشور اسلامی ایران و لذا می توان ادعا نمود تا آنجاییکه اطلاع داریم پژوهشی با این عنوان و انسجام صورت نگرفته است.

۱-۲- مبانی نظری و پیشینه تحقیق

چنانچه بیان شد در این کار پژوهشی بنا بر این است که چگونگی پیدایش و رشد و توسعه تشیع در خوانسار مورد تحقیق قرار گیرد و به همین منظور کلیه کتابهای معتبر تاریخ عمومی محلی و همچنین اسناد و مدارک موجود تاریخی منطقه و امامزادگان و آثار قدیمی مربوط به تشیع مدنظر قرار می گیرد و از آنجاییکه تاکنون هیچ تحقیق مستقل و منظم راجع به این موضوع صورت نگرفته است لذا این تحقیق قصد دارد بصورت منظم و منسجم به موضوع فوق پردازد. در این خصوص به چند کار تحقیقی و چند نظریه پردازی پیرامون موضوع فوق الذکر اشاره می شود:

الف) ابن الرضا سیدمهدی، ضیاءالبصار فی ترجمه علمای خوانسار، چاپ اول، انتشارات انصاریان، اصل هدف این کتاب معرفی و ثبت نام کلیه علما و دانشمندان به خصوص دانشمندان علوم دینی خوانسار می باشد. در این کتاب ابتدا به شرح مختصری از تاریخ و قدمت خوانسار پرداخته و مطالبی پیرامون این شهر از ابتدای شکل گیری و تغییر و تحولات آن بیان نموده است. در این کتاب از بسیاری حوادث قدیمی طبیعی و غیره که این شهر را دستخوش تغییرات مختلف نموده است مطالبی ذکر شده و تاحدودی به بیان اقوام و حاکمان این شهر اشاراتی کرده است همچنین درخصوص ابنیه و عمارات و امامزادگان و مدارس و مراکز دینی و علمی غیره شهر اطلاعات خوبی به خواننده منتقل می کند.

ب) حسینی یزدی سیدمحمدعلی، علوی سید رسول، زمانی نژاد علی اکبر، دانشمندان خوانسار، چاپ اول، سلمان فارسی قم، این کتاب بیشتر به شرح احوال علما و دانشمندان برخاسته از خوانسار پرداخته و سعی شده اعظام مراجع تقلید و علمای این شهر را به خوبی معرفی کند و در این خصوص نویسندگان

محترم سعی فراوانی کرده اند که در شناخت و معرفی علمای بزرگ شهر خوانسار کم و کاستی در کارشان نباشد و بحق می توان گفت در این زمینه نسبت به سایر کتب موجود تلاش چشمگیری انجام داده و نتایج خوبی بدست آورده اند و خوانندگان این کتاب را با تعداد بسیاری از علمای برجسته و طراز اول شهر خوانسار آشنا می کنند.

ح) میرمحمدی حمیدرضا، جغرافیای خوانسار، چاپ اول، سلمان فارسی قم، این نوشتار همانگونه که از اسم آن مشخص است بیشتر به مباحث کلی درمورد خوانسار پرداخته تا اینکه به مباحث تاریخی بپردازد و سعی شده است به خوانندگان اطلاعات کلی اعم از وضعیت جغرافیایی، جمعیت شناسی، اقلیم شناسی و تاحدودی اطلاعات تاریخی ارائه نماید هرچند این کتاب در نوع خود از ارزش خوبی برخوردار است لکن با عنایت به موضوع مطالعه و پژوهش خوانسار از لحاظ دیرینه و سابقه تشیع با پژوهشی که در این تحقیق در پیش رو داریم تفاوت آشکار دارد.

۱-۳- روش تحقیق

این تحقیق به روش کتابخانه ای انجام می گیرد که از لحاظ نوع روش و ماهیت تحقیقات علمی از نوع توصیفی تحلیلی می باشد در این گونه تحقیق محقق بیشتر به دنبال این است که موضوع را آنگونه که هست شناسایی و با پژوهش هرچه کاملتر معرفی کند و وضع موجود چه در حال حاضر و چه در گذشته مورد تحقیق و شناسایی قرار می گیرد و هنر و ارزش محقق در اینگونه تحقیقات این است که بتواند با استفاده از منابع معتبر تاریخی به واقعیت های موجود چه در قرون گذشته و چه در حال دست یابد و آنها را در اختیار خوانندگان محترم قرار دهد. بدیهی است در این گونه پژوهش، محقق دخالتی در موقعیت، وضعیت و نقش متغیرها ندارد و از دستکاری و کنترل و تغییر با نظر شخصی اطلاعات و آثار بدست آمده خودداری می کند بلکه به توصیف و تشریح آنها می پردازد.

در تحقیقات توصیفی کمتر به کشف قوانین و ارائه نظریه منتهی می شود. این گونه تحقیقات می تواند عمقی و یا سطحی باشد. در واقع پایه و اساس و منبع تحقیقات توصیفی متنهای مکتوب، نوشتجات معتبر و اسناد و مدارک تاریخی هستند مانند آنچه از کتب قدیمی و جدید، مقاله ها، روزنامه ها و غیره بدست می آیند.

۱-۳-۱- روش گردآوری و جمع آوری اطلاعات

در این بخش جهت جمع آوری و گردآوری اطلاعات از روش مطالعه و بهره گیری از کتب معتبر تاریخی و منابع حوزوی و بعضی کتب دانشگاهی و غیره استفاده شده است. برای این امر ابتدا با مطالعه و بررسی مطالب مربوط به شهر خوانسار مطالبی که در مورد سابقه تشیع و یا تاریخ شهر خوانسار بیان شده فیش برداری و جمع آوری شده سپس مطالب بدست آمده دسته بندی شده و هر کدام در جای خود مورد استفاده قرار گرفته است. با این کار مطالب غیرمرتبط حذف و همچنین مطالب مرتبط با این پایان نامه شناسایی و براساس فصول تنظیم شده یا به عبارت بهتر براساس فرضیه ها و سؤالات طراحی شده استفاده شده است.

۱-۴-۱- معرفی منابع و نقد و بررسی منابع اصلی و فرعی

همانطور که می دانیم در مطالعه منابع تاریخی بعضی منابع دست اول بوده و در واقع نگارنده خود هنگام وقوع حادثه حضور داشته و به گمان قوی واقعه را خود به چشم دیده است. این گونه منابع قوی ترین و معتبرترین منابع تاریخی هستند که برای تحقیق و بررسی پیرامون هر موضوع باید ابتدا از این دست مطالب استفاده نمود و سپس در مراحل بعدی منابعی که به چند روایت رویدادها و مطالب تاریخی را بیان می کنند مورد استفاده قرار گیرد.

درخصوص بررسی تاریخ پیدایش و گسترش تشیع در خوانسار منابع دست اول بسیار کمیابند و در واقع با مشکل کمبود منابع اصلی و حتی فرعی روبرو شده ایم لکن سعی شده با استفاده از کلیه منابع جمع آوری شده بتوانیم به هدف مورد نظر خود دست پیدا کنیم.

با این توضیحات می توان در مورد منابع مورد استفاده در این پایان نامه به مطالب زیر اشاره کرد:

۱-۴-۱-۱- کتب و منابع استفاده شده:

برای این پایان نامه پس از تتبع و بررسی و جستجوی فراوان کتب زیر پیدا شد که هرچند منابع اصلی نیستند لکن اولاً مطالب بسیار ارزشمندی پیرامون موضوع مورد بحث بدست آمد لکن بعضاً مطالب دست اول نیز در این کتب پیدا شد و سعی شد حتی المقدور از آنها استفاده شود که البته به جز کتب مشروحه ذیل از کتابها و منابع دیگری نیز استفاده شود که از ذکر آن در این قسمت خودداری شده است: